

BISKUP JOSIP JURAJ STROSSMAYER (1850. – 1905.)

SVE ZA VJERU I ZA DOMOVINU

O 200. obljetnici rođenja Josipa Jurja Strossmayera, biskupa bosanskog ili đakovačkog i srijemskog, graditelja đakovačke katedrale, mecene hrvatskoga i drugih slavenskih naroda, predstavljamo lik i djelo toga velikana naše Crkve i Domovine, i to kroz prizmu njegova biskupskog gesla *Sve za vjeru i za Domovinu*.

Obitelj, studij i službe prije imenovanja za biskupa

Početak XVIII. stoljeća, kada se uređivala Tvrđa u Osijeku, našao se među vojnicima i stražmeštar (podčasnik) imenom Paul Strossmayer, rodom iz gornje Austrije – iz Linza – koji se trajno nastanio u Osijeku. On se vjenčao s Hrvaticom i pridomazetio (prizetio) u kuću njezinih roditelja. Njegova se obitelj do te mjere hrvatizirala, da se u njoj zaboravilo govoriti njemački. Praunuk spomenutog Paula bio je Ivan koji se oženio Anom rođ. Klarić (naknadno dodano r. Erdeljac). Josip Juraj rodio se u Osijeku 4. veljače 1815. godine. Pučku školu i gimnaziju pohađao je u rodnom gradu, a dvogodišnji filozofski tečaj završio u *Lyceum episcopale*, tj. Biskupijskom sjemeništu u Đakovu. Budući da je bio odličan student, biskup Pavao Sučić (1831. - 1834.) poslao ga je u Centralno sjemenište u Peštu, gdje je 1834. godine, tj. u 19. godini života, stekao doktorat iz filozofije. Na fakultetu je kao student bio toliko poznat, da je prigodom ispita iz dogmatike predsjednik ispitnog povjerenstva u čudu uskliknuo: *Strossmayer aut primus haereticus saeculi XIX. aut prima columna ecclesiae catholicae!* – *Strossmayer će biti ili prvi heretik XIX. stoljeća ili prvi stup Katoličke Crkve!*

Zbog kanonske dobi, a još više zbog slabijeg zdravlja, morao je čekati na svećeničko ređenje do 16. veljače 1838. godine. Poslije ređenja proveo je dvije godine u Petrovaradinu kao župni vikar, a nakon toga poslao ga je biskup Josip Kuković (1834. - 1849.) u Augustineum u Beč (1840.), i tu je 1842. godine postigao doktorat iz teologije. Od 1842. do 1847. godine bio je duhovnik i vicerektor u Đakovačkom sjemeništu i profesor najprije religije, a potom fizike i matematike te kratko vrijeme biblijskih

znanosti. Dvije godine bio je u Beču dvorski kapelan i jedan od trojice direktora Augustineuma. U to vrijeme predavao je na Bečkom sveučilištu kanonsko pravo. Na preporuku hrvatskoga bana Josipa Jelačića, Strossmayer je imenovan đakovačko-srijemskim biskupom 18. studenoga 1849. godine, a za biskupa ga je posvetio u Beču nuncij Viale Prela, i to tek 8. rujna 1850. godine. Na potvrdu iz Rima i biskupsko posvećenje čekalo se zbog toga što je papa Pio IX. bio u progonstvu u Gaeti. Biskup Strossmayer umro je 8. travnja 1905. godine, u devedesetoj godini života, a biskupijom je upravljao pedeset i pet godina.

Strossmayer: biskup-učitelj

Strossmayer je bio u prvom redu pravi biskup Katoličke Crkve, ordinarij vlastite biskupije i pastir Božjega naroda. On je bio učitelj svoje biskupije živom riječju, propovijedima i nagovorima, govorima i pozdravima, ali i pisanom riječju, ponajviše u korizmenim poslanicama i okružnicama objavljenim u biskupijskom glasilu. U njima je tumačio ne samo takozvane "vječne", nego i moralne istine koje, već prema vremenu i mjestu, podliježu stalnim promjenama, kao što su npr. poimanje kršćanske države, političko-ekonomsko uređenje društva, kršćansko poimanje ljudske osobe, obiteljske zadruge, ljudska osoba i sloboda, ropstvo i kapitalizam, bogatstvo i siromaštvo, radnici i rad, rat i pacifizam i druga socijalna pitanja. U svojim okružnicama pisao je o molitvi i sakramentima, nadasve o Euharistiji, promicao pobožnost prema Presvetom Srcu Isusovu i Blaženoj Djevici Mariji, prema svecima, preporučivao ljubav prema bližnjemu. Izlagao je nauk o uzvišenosti kršćanskoga braka i obitelji, o dužnostima roditelja i djece.

U želji da njegova pastirska riječ dopre do svakog vjernika i ostane kao trajna baština budućim generacijama, Strossmayer je dvadesetak godina nakon imenovanja za biskupa pokrenuo biskupijsko glasilo *Glasnik biskupije Đakovačko-Srijemske* (1873.). To glasilo, nakon 143 godine, izlazi i danas, pod imenom *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije*. Pod njegovim budnim okom *Glasnik* je objavljivao članke iz najrazličitijih područja crkvenoga, narodnoga i međunarodnog života. To „Strossmayerovo čedo“ i danas je vrhunski časopis za pastoralnu orijentaciju svećenika i vjernika laika ne samo u Đakovačkoj biskupiji, nego i izvan nje. A da svoju učiteljsku i pastirsku službu pospješi, biskup je 1880. godine nabavio vlastitu tiskaru.

Biskup Strossmayer mnogo je držao do katehizacije djece i mladih. Da bi svećenici dobili u ruke što bolji tekst za održavanje vjerske pouke, povjerio je dr. Andriji Šumanovcu, bošnjačkom župniku, da priredi novi katekizam. On je to i učinio, a Strossmayer ga je objavio pod naslovom *Mali kršćanski nauk* (doživio čak 16 izdanja!). Biskup je dao preraditi i dotjerati *Vinac* o. Marijana Jaića, koji je u isto vrijeme bio molitvenik, pjesmarica i kratki nauk, a doživio je preko dvadeset izdanja. Za vrijeme Strossmayera u Đakovu su se održala dva Katehetska sastanka na nacionalnoj razini. Na području školskog odgoja zalagao se da školski program bude u skladu s kršćanskim načelima.

Strossmayer: biskup-svećenik

Kao biskup-svećenik, Strossmayer je vodio posebnu brigu o svećenicima, a za njegova biskupovanja za našu je biskupiju zaređeno 280 svećenika. Njima je upućivao riječ od dana svoga ustoličenja za biskupa do kraja života, govoreći im o uzvišenosti svećeničkog poziva, o svećeničkom zvanju, o svojstvima pravoga svećenika, o uzornom životu i doličnom odijevanju. Angažirao je redovnike, najčešće isusovce, da drže duhovne vježbe za svećenike, na kojima je i sam sudjelovao. Svećenike je poticao da iskoriste korone i druge pastoralne sastanke i rasprave za svoju duhovnu izgradnju te da jedni drugima budu na pomoć, napose u bolesti i starosti.

Biskup se brinuo i o Bogoslovnom sjemeništu u Đakovu, u kojemu je započeo svoje visoko školovanje i u kojemu je pet godina bio odgojitelj i profesor. Nakon otvaranja Hrvatskog sveučilišta, Strossmayer je zastupao ideju da se u Zagrebu osnuje centralno sjemenište za sve hrvatske biskupije, ali ta se ideja – na svu sreću - nije ostvarila. Za odgoj bosanske franjevačke mladeži dao je izgraditi posebnu zgradu u kojoj je otvorio Kolegij svetog Bonaventure. Danas je u toj zgradi smješten Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu. Na početku svoje biskupske službe govorio je o potrebi Maloga ili Dječaćkog sjemeništa, ali mu je uspjelo tek pred kraj života otvoriti Dječaćko sjemenište u Osijeku (1899.).

Nastojeći da se biskupija duhovno obnovi, biskup Strossmayer izdao je *Dijecezanski obrednik* i *Dijecezanski proprij*, i u to vrijeme počinje snažnije štovanje Srijemskih mučenika, a nadasve kult svete braće Ćirila i Metoda. - Tijekom pedeset godina njegova

upravljanja biskupijom, u svim su župama biskupije, zahvaljujući njegovim nastojanjima, održane u više navrata pučke misije koje su vodili isusovci, franjevci i dominikanci. On je poticao osnivanje katoličkih društava i bratovština, npr. Sv. Ružarija, Sv. obitelji, Svetog djetinjstva za misije, Bratovština kršćanskog nauka, Bratovština svetog Ćirila i Metoda, i dr., a prigodom proslave velikog jubileja, o 1900. obljetnici kršćanstva, posvetio je cijelu biskupiju Presvetom Srcu Isusovu. Strossmayer je pozvao iz Švicarske u Đakovo Milosrdne sestre Sv. Križa, kako bi svojim školskim i karitativnim radom pomogle vjernicima biskupije.

Biskup se zalagao da se Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji pripoje baranjske župe, kao i župe Valpovačkog i Donjomiholjačkog dekanata, koje su tada pripadale Pečuškoj biskupiji, ali nipošto uz uvjet da se zauzvrat Međimurje prepusti Mađarima. Pripojenje spomenutih župa djelomično je ostvareno tek nakon I. svjetskog rata, a potpuno početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća.

Strossmayer se zauzeo za uređenje redovite hijerarhije Katoličke Crkve u Bosni i Hercegovini, te za njezinu integraciju s Crkvom u Hrvatskoj. Pred kraj života, u visokoj

starosti, biskup je bio jedan je od glavnih sudionika Prvoga hrvatskog katoličkog sastanka, održanoga u Zagrebu 1900. godine, i tom prigodom održao pozdravni govor u kojem je istaknuo ulogu žene u Crkvi i u društvu.

Velika blagodat za Crkvu u Hrvata bio je Zavod sv. Jeronima u Rimu, koji je tijekom stoljeća mijenjao svoju namjenu, od „hospicija“, preko „kaptola“ do „kolegija“. Strossmayer se svim silama, materijalnim i moralnim, zalagao da se „hospicij“ i „kaptol“ prenamijene u zavod za svećenike studente. Nakon velike borbe to je ipak ostvareno 1903. godine.

Biskup Strossmayer uspostavio je kontakte s iseljenom Hrvatskom, napose s Hrvatskom bratskom zajednicom u Americi; dopisivao se s njezinom članovima i nastojao joj osigurati potrebne svećenike za pastvu.

Gradnje crkvenih objekata. Osim monumentalne katedrale u Đakovu, za koju je papa Ivan XXIII., sveti, rekao da je „najljepša crkva između Carigrada i Venecije“, izgradio je crkve u Osijeku, Erdeviku, Franjinom dolu (Zemun), Podvinju, Putincima, Satnici, u Tekijama (Petrovaradinu). Osim toga, u njegovo vrijeme izgrađeno je još 13 novih župnih i 48 novih filijalnih crkava te 30 grobljanskih kapelica, a obnovljeno oko 200 crkava.

Sudjelovanje na I. vatikanskom koncilu. Strossmayer je kao biskup 1869./1870. godine sudjelovao u radu I. vatikanskog koncila, na kojem je održao značajne i zapažene govore. Nije se slagao s proglašenjem dogme o „papinoj nezabludivosti“, vjerujući da će njezino svečano proglašenje štetiti zbližavanju istočne i zapadne Crkve. Zajedno s ostalim članovima „opozicije“, on je napustio Rim prije glasovanja, ali je saborsku konstituciju kojom je proglašena nova dogma 1870. godine objavio u svojem *Glasniku*. Strossmayerovo sudjelovanje na I. vatikanskom koncilu ne može se svesti isključivo na njegov stav o dogmi o Papinoj nezabludivosti, nego treba vrednovati i njegove prijedloge o reformi i osuvremenjenju (aggiornamento) Crkve. On je na Koncilu predložio kolegijalno upravljanje Crkvom, na čelu s papom, predlagao je i internacionalizaciju kardinalskog zbora, položaj pape i izvornu ulogu biskupa, promjenu odgoja svećeničkih kandidata. Spremao se govoriti o mjestu i ulozi laika u Crkvi, o ekumenskoj otvorenosti Katoličke Crkve i prema drugim kršćanskim zajednicama i društvu općenito. Neke od njegovih ideja ostvarene su na II. vatikanskom saboru, pa ga neki smatraju pretečom II. vatikanskog koncila.

Strossmayer i pape. Glede svoga odnosa prema papi Piju IX., Strossmayer je 3. travnja 1900. godine napisao: *Nikada nisam govorio ni proti njemu, ni proti rimskoj crkvi. I još danas, stojeći na rubu groba i svoje neumrlosti, ljubim i poštujem katoličku crkvu.* - O svom odnosu prema papi Lavu XIII. napisao je: *Što se pak mene samoga tiče, to moram priznati, da sam ja s njime upravo u prijateljskom odnošaju stajao...; a on je opet otvoreno pred okolicom svojom pokazivao, koliko me rado ima i koliko do mene i do mojih obavijesti drži.* U znak potvrde toga prijateljstva papa Lav XIII. je 1898. godine apostolskim Breveom odlikovao biskupa izvanrednom čašću, tj. doživotnim pravom nošenja palija.

Ekumenski duh. Strossmayer je još za vrijeme studija u Budimpešti i boravka u Beču, u susretu s predstavnicima drugih Crkava, napose s predstavnicima Pravoslavne Crkve, ruske i srpske, upio ekumenski duh. Otada mu je na srcu bilo vjersko jedinstvo među Slavenima. Njegovim posredovanjem došlo je do konkordata između Vatikana i Crne Gore 1866. godine. On je kroz 46 godina (1851. - 1897.) kao Apostolski administrator upravljao Katoličkom Crkvom u Srbiji i kontaktirao sa srpskom vladom i Srpskom Pravoslavnom Crkvom. Iako je prema Srbima i Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi gajio osobne simpatije i iznimno razumijevanje, teško je doživljavao mržnju i prezir kojim su se neki njihovi predstavnici odnosili prema njemu. U ekumenskom duhu, Strossmayer je poslao brzoglav-čestitku Rusima o 900. obljetnici njihova pokrštenja. Ono što su mu mnogi odobravali, zamjerio mu je car Franjo Josip I., koji mu je to dao do znanja prigodom susreta u zgradi tadašnjeg gradskog poglavarstva u Bjelovaru. Taj događaj poznat je kao „bjelovarska afera“.

Strossmayer: biskup-pastir

Biskup vodi brigu o biskupiji. Josip Juraj Strossmayer bio je kao biskup dobar pastir svoje biskupije, koji je kršćanska načela ne samo tumačio, nego po njima i živio. On je sve župe osobno pohodio pet, neke osam, a osječke i deset puta, ostavivši nakon smrti biskupiju sređenu u duhovnom, pastoralnom i materijalnom pogledu.

Kao vrstan i brižan upravitelj crkvenih dobara, Strossmayer je mudro upravljao biskupskim vlastelinstvom, od kojeg je živio ne samo on, nego i stanovnici Đakovštine. Kad je osamdesetih godina XIX. stoljeća došlo do otkupa zemlje, tj. do segregacije, biskup je radije seljacima otpisivao dugove, nego da se kome učini nepravda. Vrlo često je pozivao svećenike da vode brigu o siromasima, da prema njima imaju strpljivosti, razumijevanja i da osnivaju bratovštine i udruge karitativnog karaktera kako bi im se i na taj način pomoglo.

Biskup pomaže. Biskup Strossmayer pritekao je mnogima u pomoć, i stradalnicima od požara, i onima od poplava i nerodice. Pri obračunu plaće davao je više nego što su pojedinci zaslužili. Opraštao je dugove, napose od šteta u šumama. Oni koji su ga izbliza poznavali svjedoče: *Nije bilo nevolje ili kušnje, koja je trla seljaka, a da ona ne bi dirala i duše biskupove. On, koji se prema podanicima svojima nije nikada ponio kao vlastelin, nego više kao otac i prijatelj* (M. Cepelić - M. Pavić).

Biskup Strossmayer u osobnom životu. Biskup Strossmayer nije se razbacivao svojim novcem; nije kupovao dragocjenosti; namještaj mu je bio jednostavan, starinski; najmilije su mu bile knjige, njegova bogata biblioteka, kao i prije slike, koje je poklonio Akademiji. Biskup je po blatu išao u svoju crkvu (katedralu). Počevši od 1853. godine, ljeti je radi zdravlja odlazio redovito u toplice. On jedino nije štedio na gostoljublju. Svaki je dan njegova kuhinja nahranila najmanje 10 do 15 siromaha i putnika, a pri njegovu stolu blagovao je svaki prolaznik, stranac i domaći, svaki svećenik, svaki časnik. Jedini njegov luksuz bio je njegov četveropreg. Po njemu su njegovi podanici znali i prepoznali da se vozi njihov „spahija“. Sav mu je život bio jednostavan; dnevni red od mladosti pa do starosti točan kao sat. Učinio se prema sebi siromahom.

Sve za Domovinu! Prosvjetom k slobodi!

Rad na kulturno-prosvjetnom području. Vođen i svojim drugim načelom *Prosvjetom k slobodi*, biskup Strossmayer je iznimno značenje pridavao kulturnoj djelatnosti Crkve u Hrvata. Prihode bogatog vlastelinstva đakovačkih biskupa, koje je mnogostruko unaprijedio, koristio je u dobrotorne svrhe i kulturni razvoj ne samo cijele Hrvatske, nego i šire. On je 1866.

godine utemeljio Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti (danas HAZU), on je dao izgraditi njezinu velebnu palaču i trajno podupirao Akademijin rad, njoj je ostavio vlastitu Galeriju slika starih majstora. Istaknimo da je za Akademiju i njezinu djelatnost dao više novca negoli za đakovačku katedralu(!). Na njegov je prijedlog Hrvatski sabor 1861. godine pokrenuo pitanje osnutka Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu, koje je njegovom zaslugom i materijalnom potporom otvoreno 1874. Osim toga, pomagao je, moralno i materijalno, izgradnju i rad mnogih hrvatskih gimnazija i drugih srednjih škola, a za njih je ustanovio „Strossmayerovu zakladu“ za pomoć siromašnim đacima. Novčano je pomagao izdavačku djelatnost, kao i osnivanje narodnih čitaonica, i to ne samo u Hrvatskoj nego i u ostalim slavenskim zemljama: od Slovenije, Bugarske, Slovačke, Češke i Poljske do Makedonije (Rusinima i Rusima). Pomagao je katolike i franjevce u Bosni i Hercegovini, kako prije tako i nakon

njene okupacije 1878. godine.

Dakovački biskup Josip Juraj Strossmayer mnogim je znanstvenim, prosvjetnim i kulturnim ustanovama, i u Hrvatskoj i izvan nje, poklonio, odnosno omogućio nabaviti prve primjerke knjiga. Osim za gradnje, biskup je dao velike svote novca za knjige, časopise, listine i rukopise. Dao je sredstva za nabavu Keglevičeve zbirke listina, za Akademiju je kupio knjižnicu dr. Tkalca, dragocjene rukopise pokojnoga A. Mihanovića, zbirku starih hrvatskih pisaca u rukopisu, prijepise isprava od pokojnog Augustina Theinera, napokon, platio je trošak za izdanje knjige o uroti Petra Zrinskoga i Frane Frankopana, te II. knjige Theinerovih *Monumenta*. Akademiji je dao znatnu svotu da se kupi biblioteka Ivana Kukuljevića Sakcinskoga. Nastojao je da rukopisi Petra Katančića dospiju u Akademiju, ali nije uspio. Akademiji je poklonio i svežanj rukopisa Marka Marulića. Biskup je pomagao pojedine škole, davao sredstva za stipendije siromašnim đacima, za rad hrvatskih škola, knjižnica i čitaonica. Financirao je rad na *Rječniku hrvatskoga jezika*, podržavao *Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo*, potpomagao izdavanje časopisa, novina, pomagao književnike, znanstvenike i umjetnike, glazbenike i glum(i)ce. Materijalno je pomagao i tiskanje raznih znanstvenih djela u Akademijinim izdanjima.

Boreći se općenito za ženska prava, biskup Strossmayer se zalagao da u uredništvo *Obzora* uđe Marija Jurić Zagorka. On je svoj stav opravdavao riječima: *Ako se prohtjelo svemogućem Bogu da ženi podijeli jednake umne sposobnosti kao i muškarcu, onda se mi, crvi zemaljski, toj njegovoj volji moramo pokoriti!* Josip Juraj Strossmayer bio je skupljač umjetnina i starina. Svojim je darovnicama obogatio

Arheološki muzej sudjelujući u otkupu vrlo vrijednih egipatskih arheoloških predmeta (1868.).

Biskup je pomogao osnivanje tiskare na Cetinju i Matice slovenske, te financirao tisak prve zbirke makedonskih narodnih pjesama braće Miladinov (1861.), koja je izdana pod imenom *Bugarske narodne pjesme*.

Rad na političkom planu. U doba austrijske kontrarevolucije (1848.) stao je na stranu bana Josipa Jelačića. Od 1860. do 1873. bio je vođa Narodne stranke, bio je zastupnik u Hrvatskom saboru i predsjednik Hrvatskog kraljevinskog odbora. Kao aktivni političar i najugledniji predstavnik Narodne stranke, zastupao je hrvatsku državnu politiku. Na zasjedanju Hrvatskoga sabora 1861. godine Strossmayer je jasno i glasno poručio: *Nužno je, da Europa već jednom pozna i prizna, tko smo i što smo, da prizna, da tuđa prikrpina nismo.* Od 1861. do 1862. godine obnašao je službu velikog župana Virovitičke županije. U Pojačanom vijeću u Beču zalagao se 1860. godine za federaciju te zahtijevao pripojenje Dalmacije Hrvatskoj, također i Rijeke i Međimurja sa sjevernom Hrvatskom i Slavonijom, kao i uvođenje hrvatskog jezika u administraciju i škole.

Pri zaključenju Hrvatsko-mađarske nagodbe borio se protiv ukidanja hrvatske autonomije u pitanju proračuna i financija. Godine 1872. izabran je u Regnikolarnu deputaciju za reviziju Nagodbe. Nakon propasti pokušaja proširenja hrvatske autonomije (1873.) povukao se iz aktivnog političkog života i iz vodstva Narodne stranke. Biskup se zauzimao za sjedinjenje hrvatskih zemalja, za građanske slobode i za prava hrvatskoga jezika.

Biskup Strossmayer i Europa

"Strossmayer je bio jedini Hrvat svoga vremena koji je dosegao svjetsko značenje" (W. Tomljenovich). Doista, Strossmayer je i prije ulaska Hrvatske u Europsku uniju bio znamenita ličnost Europe. Dopisivao se s glasovitim Williamom Ewartom Gladstoneom (29. 12. 1809. - 19. 5. 1898.), britanskim državnikom, koji je četiri puta bio na čelu britanske vlade; štoviše, đakovački biskup imao je velik utjecaj na Gladstonea s obzirom na politiku Austro-Ugarske Monarhije prema zemljama na Balkanu. - Strossmayer je kontaktirao i s Markom Minghettijem (1818. - 1886.), talijanskim političarom, koji je o biskupu Strossmayeru izrekao sljedeći sud: *Imao sam sreću upoznati gotovo sve eminentne ljude našeg vremena, no samo njih dvojica su na mene ostavili dojam da su drugačiji od nas, to su njemački kancelar Bismarck i hrvatski biskup Strossmayer.* I kancelar Bismarck dva puta je tražio Strossmayerovo posredništvo.

Strossmayer - Đakovo

Tijekom 55 godina biskup Josip Juraj Strossmayer učinio je Đakovo ne samo pravim središtem biskupije, nego i šire, dakle, sasvim suprotno od onoga što mu je predvidjelo uredništvo *Katoličkog lista* prigodom njegova ustoličenja: „Đakovo mestance prilično - život i duh seoski. Varoš neima ništa, osim nekoliko

varoških haljinah, šteta što nije biskupska stolica u Oseku, da ukrasi ovo glavno mesto Slavonie... A i položaj je Djakova već taki, da se nije nadati da će do šta znamenito doterati...” Naprotiv: „Od svog imenovanja 1849. te biskupskog posvećenja i stupanja na čelo bosansko-srijemske biskupije u Đakovu 1850. pa do svoje smrti taj biskup iz slavonske provincije znao je ostati u središtu ne samo nacionalnih nego i svjetskih zbivanja.”

Mit o Strossmayerovu jugoslavenstvu. Nakon stvaranja zajedničke države Srba, Hrvata i Slovenaca (kasnije Jugoslavije), stvoren je svojevrsan mit o jugoslavenstvu Strossmayera i njegova pomoćnika Račkog. Na samom početku Stare Jugoslavije smatran je njezinim kulturnim i političkim prethodnikom-ideologom, no u izdanju udžbenika iz 1934. nema više odlomka o Strossmayeru. Slično će se biti i za vrijeme Drugoga svjetskog rata (NDH). Socijalistički su udžbenici biskupa Strossmayera najviše isticali kao „protutežu Alojziju Stepincu, zagrebačkom nadbiskupu“. Doista, rijetko su koga susljedne dnevne politike i ideologije zloupotrebjavale kao biskupa Strossmayera. Njegove ideje napose su zloupotrebjavali promicatelji jugoslavenskog „bratstva i jedinstva“ u razdoblju od 1945. do 1991. godine.

Strossmayera veličaju njegova djela

Osoba biskupa Strossmayera u našoj nacionalnoj i crkvenoj povijesti nije svakidašnja, i da je on ostvario samo jedno od svojih brojnih djela, bio bi velik, ali “sudbina je velikih ljudi da rijetko ili tek kasno može svatko shvatiti njihovu veličinu. To se dogodilo i sa Strossmayerom”. Međutim, bez poznavanja lika i djela Josipa Jurja Strossmayera nemoguće je razumjeti hrvatsko crkveno-političko i kulturno biće s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Josip Juraj Strossmayer veliki je sin svoga naroda, a “narod imade pravo na svoje velike ljude samo u toliko u koliko ih poznaje, imade ih pravo svojatati samo onda, ako ih poznaje”. Biskupu Strossmayeru podizali su se spomenici i posvećivale ulice i trgovi, no on je sam sebi podigao spomenik ustanovljujući znanstvene ustanove, pomažući sirotinji, školujući buduće prosvjetitelje, umjetnike, znanstvenike, svećenike i gradeći crkve.

Zaključak

Josip Juraj Strossmayer bio je biskup i teolog, humanist i vizionar, koji je sve svoje intelektualne i fizičke sposobnosti ugradio u crkveno, kulturno i političko jedinstvo hrvatskoga naroda te u slavensko i europsko zbližavanje. Bio je mecena i dobrotvor brojnih crkvenih, kulturnih pothvata i pojedinaca. Dosljedno je živio po svome geslu: *Sve za vjeru i za Domovinu*. Doista, *rijetko tko je tako obilježio svojom osobnošću pola stoljeća nacionalne povijesti kao što je biskup Strossmayer obilježio povijest hrvatskoga naroda*. A nagrada i priznanje bio mu je posjet pape Ivana Pavla II. njegovu Osijeku i Đakovu, napose njegovoj katedrali.

Siječanj 2015.

Mons. dr. sc. Marin Srakić, đakovačko-osječki nadbiskup u miru